

Til Landbruks- og matminister Terje Riis-Johansen
Landbruks- og matdepartementet
Boks 8007 Dep
0030 Oslo

Kopi til Mattilsynet

Oslo 22.oktober 2007

Det må være lov å gi bort såvare

Det biologiske mangfoldet i jordbruket forsvinner i et hurtig tempo over hele verden. Vi blir derfor langt mer sårbare overfor klimaendringer og andre utfordringer for matproduksjonen. I Norge har vi allerede mistet veldig mye og det blir enda viktigere å sikre en bevaring av de gjenværende plantegenetiske ressursene vi har. Oppbevaring i genbanker må suppleres gjennom aktiv bruk. Dette har Norge forpliktet seg til gjennom Plantetraktaten. Landbruks- og matdepartementet må derfor oppheve forbudet mot å gi bort såvare.

I 2004 ble Forskrift om såvare endret for å tilpasse den til en rekke EØS-direktiv. Et viktig formål med forskriften er å sikre plantehelse. Forskriftens strenge definisjon av omsetting gjør det imidlertid forbudt å bytte, selge og gi bort såvare bønder imellom. Dermed er forskriften med på å forby en grunnleggende sedvanerett som bønder, hagebrukere og hobbydyrkere har hatt siden jordbrukets opprinnelse til å bruke såvare fritt.

Hovedproblemene med Forskrift om såvare er at:

1. Kriteriene for sertifisering ikke er anvendelige for de fleste gamle sorter som er for genetisk heterogene til å oppfylle kravene, og de blir derfor ikke tilgjengelige for omsetting.
2. Det er forbudt for bønder, hagebrukere og hobbydyrkere å omsette såvare seg i mellom, fordi det kun er autoriserte såvareforretninger som har lov til dette.

Forbudet ville blant annet umuliggjort oppstarten av dagens speltproduksjon. I tillegg rammer det en rekke forskjellige aktører. Her er et knippe eksempler:

- I lokale hagelag bytter medlemmene blant annet såfrø av blomkålssorter der ikke alle blir modne på en gang slik at man kan høste litt og litt utover høsten. Dette er det mest praktiske for egenproduksjon. Slike sorter blir ikke tilbudt av autoriserte såvareforretninger som prioriterer sorter for kommersiell dyrking.
- En bonde på Hadeland har oppformert eldre sorter basert på frø fra Nordisk genbank. Andre bønder er interessert i disse, men har ikke lov til å kjøpe dem.
- Selv om en bonde har kjøpt sertifisert såfrø og har en halv sekk igjen etter såing, har hun ikke lov til å gi det som er til overs til naboen fordi pakningen er brutt.
- At gamle sorter ikke lar seg sertifisere etter gjeldende regler og dermed ikke kan omsettes, gjør det vanskelig å være aktivt med i Norsk Genressurssenter og Hageselskapet sine planteklubber for å ta vare på gamle og sjeldne sorter.
- I skolehagene lærer elever matproduksjon i praksis. Blant annet samler de såfrø som de selger på julemesser. Dette er nå forbudt.

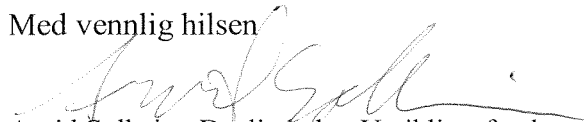
Et bredt spekter av genetiske ressurser gjør matproduksjonen mer robust mot sykdomsangrep og kan tilpasses ulike ønsker og preferanser. På grunn av endringer i klima og mer ekstremvær er det mer enn noen gang viktig å bevare et bredt genetisk materiale. Vi vet ikke hvilke sorter vi mest vil trenge i framtida. Derfor trenger vi et stort reservoar – både i åkre og i hager, i tillegg til i genbanker.

EU har jobbet i nærmere ti år med å utarbeide direktiv om omsetting av bl.a. bevaringsverdige sorter. Dette kan kanskje lempe litt på de uheldige konsekvensene av det nåværende såfrøbytteforbudet. Men det er uklart når dette arbeidet vil være ferdig og hvor omfattende det faktisk vil myke opp reglene om omsetting av såvarer.

Norge har mange internasjonale forpliktelser, ikke bare gjennom EØS-avtalen. Vi ønsker å minne om Norges ratifisering av Den internasjonale traktaten om plantegenetiske ressurser for mat og landbruk, som ble vedtatt av FAO i 2001 og trådte i kraft i 2004. Den forplikter oss til å føre en politikk som sikrer bærekraftig bruk av plantegenetiske ressurser og iverksette tiltak som fremmer bønders rettigheter.

Vi blir gjerne med på det videre arbeidet i Norge for å sikre en bærekraftig bruk og bevaring av det biologiske mangfoldet i jordbruket. Vi ser fram til videre dialog omkring omsetting av såvarer mellom bønder og hagebrukere. Landbruks- og matministeren gjorde en god jobb for bønders rettigheter ved å forkaste den forrige regjeringens forslag om norsk tilslutning til UPOV 1991. Nå bør revidering av Forskrift om såvare stå for tur: Det må være lov å gi bort såvare!

Med vennlig hilsen

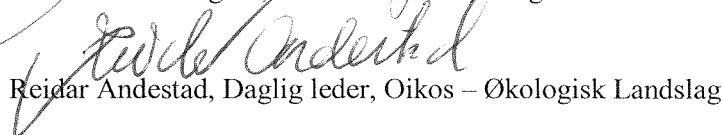
Arvid Solheim, Daglig leder, Utviklingsfondet

Mona Farago, direktør, Det norske hageselskap

Jan Thomas Odegard, Generalsekretær, Norges Naturvernforbund

Reidar Andestad, Daglig leder, Oikos – Økologisk Landslag

Inger Dag (sign), konsulent, Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Tone Granaas, Daglig Leder, Grønn Hverdag

Erik Evenrud (sign), Daglig Leder, Biologisk-dynamisk Forening

Anders J. Huus, Fagsjef landbruk, Norges Bondelag

Bastian Klunde, Leder, Spire – Utviklingsfondets Ungdom

Dag Høiholt-Vågsnes (sign), Leder, Norsk Økologisk Korndyrkerforening